

**BU QUŞLAR ÜZRƏ ƏLDƏ ETDİYİNİZ HƏR HANSI BİR MƏLUMATI AŞAĞIDAKI ÜNVANA ÇATDIRSANIZ SİZƏ MİNNƏTDAR OLARIQ:
BAKİ, KEÇİD 1128, MƏHƏLLƏ 504, ZOOLOGİYA İNSTİTUTU, ORNİTOLOGİYA LABORATORİYASI,
AZƏRBAYCAN ORNİTOLOJİ CƏMİYYƏTİ**

ONLARSIZ DÜNYAMIZ MİSKİN OLAR!

DURNALAR

AĞ DURNA

QƏŞƏNG DURNA

BOZ DURNA

- AĞ DURNA
- BOZ DURNA
- QƏŞƏNG DURNA

AĞ DURNA (GRUS LEUCOQERANUS)

Bu gözəl quş hal-hazırda yox olma təhlükəsindədir. Dünyanın Qırmızı Kitabına daxil edilib.

Əlamətləri. Ağ durna ən iri durnadır. Başının ön hissəsində dəri çılpəqdır, dimdiyi və ayaqları qırmızıdır. Səsi boz durnanın səsinə oxşayır, lakin daha ucadandır.

Çoxalması və qidalanması. 2 populyasiyası var: Qərbi-Sibir və Yakutiya populyasiyaları. Yakutiya populyasiyası (4 min quş Çində qışlayır); Qərbi-Sibir populyasiyası isə bir neçə cüt quşla təmsil olunub (İran və Hindistanda qışlayır).

Bataqlıq ərazilərdə məskunlaşır. Çoxalma yerləri insan tərəfindən az dəyişilib, lakin ağ durnaların əksəriyyəti köç və qışlama zamanı məhv olur. Sayı kəskin aşağı düşüb. Digər durnalara nisbətən heyvani yemlərlə (kiçik onurğalılar, həşəratlar, molyuskalar və s.) daha çox qidalanır.

Bizdə nə vaxt müşahidə olunur. Azərbaycanda köç vaxtı 1925-ci ilin 25 fevralında Lənkəran yaxınlığında (4 fərd), 2002-ci ilin mayın 28-də 3 ağ durna 11 boz durna ilə birlikdə Kür Dili adasında (Qızılağac körfəzi), Biləsuvar rayonu üzərində, 3 fərd köç zamanı Şirvan Milli Parkında (12.11.2003; 2 valideyn və bala) qeydə alınmışdır.

Sayının azalması səbəbləri. Su hövzələrinin quruması, yem bazasının azalması, qışlama yerlərində şərəitin pisləşməsi, brakonyerlik.

MÜHAFİZƏSİ. Bu quşları köç və qışlama zamanı ciddi mühafizə etmək vacibdir. Buna görə də onları tapan zaman məlumat vermək olduqca vacibdir.

BU POSTER ÜMUMDÜNYA DURNA FONDUNUN DƏSTƏYİİLƏ HAZIRLANMIŞDIR

AZƏRBAYCAN
ORNİTOLOJİ
CƏMİYYƏTİ

ÜMUMDÜNYA
DURNA FONDU

Əsas şəkil- Yelen Kreysberq-Muxina
Şəkillər- Internet
Dizayn- Seymur Məmmədov
Mətn- Aida Ağayeva
Redaktor və xəritə- Elçin Sultanov

AZƏRBAYCANDA DURNALARIN 3 NÖVÜNƏ RAST GƏLİNİR: BOZ DURNA, AĞ DURNA VƏ QƏŞƏNG DURNA. DURNALAR İRİ VƏ QƏŞƏNG QUŞLARDIR. BƏZİ XALQLAR ONLARI MÜQƏDDƏS HESAB EDİRLƏR. DURNALAR GÖZƏLLİK VƏ ZƏRİFLİK RƏMZİ HESAB OLUNUB, TƏBİƏTƏ ƏSRARƏNGİZ GÖZƏLLİK BƏXŞ EDİRLƏR. AZƏRBAYCANDA DURNALARA KÖÇ VƏ QIŞLAMADA RAST GƏLMƏK OLAR. DURNALAR HAQQINDA MƏLUMAT ÇOX AZ OLDUĞUNDAN HƏR HANSI BİR BİLGİ VƏ İNFORMASIYA BİZİM ÜÇÜN ÇOX VACİBDİR.

BU QUŞLARA RAST GƏLDİKDƏ MƏLUMATI (TARİX, QUŞLARIN SAYI, RAST GƏLİNƏN YER) BU ÜNVANA VERMƏYİ XAHİŞ EDİRİK: BAKİ, KEÇİD 1128, MƏHƏLLƏ 504 ZOOLOGİYA İNSTİTUTU, ORNİTOLOGİYA LABORATORİYASI, AZƏRBAYCAN ORNİTOLOJİ CƏMİYYƏTİ: TEL. 494-36-30, E-MAIL: info@aos.az

QƏŞƏNG DURNA (ANTHROPOIDES VİRQO)

Əlamətləri. Ən kiçik durnadır, boyu 95-97 sm, çəkisi 2,5-3,5 kq-dır. Başı, boynu və döşü qara, qalan lələkləri isə açıq bozdur. Quşun xüsusi bəzəyi-gözlərinin üstündəki bir dəstə ağ lələklərin olmasıdır.

Çoxalması və qidalanması. Qəşəng durna digər durnalardan fərqli olaraq, bozqır (çöl) və yarımsəhra biotoplarına üstünlük verir. Bu durnanın sayı hal-hazırda kəskin aşağı düşüb. Avropa və Asiyanın bozqır zolağında yuvalayır. Yuvada bir qayda olaraq 2-3 yumurta qoyur. Qəşəng durnanın balaları valideynləri ilə birgə növbəti çoxalma dövrünə kimi bir yerdə olurlar. Bitki və az miqdarda həşəratla qidalanır.

Təhlükələr. Avropada bu quşlardan cəmi 25000 cüt qalmışdır. Sayının azalmasının səbəbləri çoxalma biotoplarının əkin və intensiv otarma nəticəsində degradasiyası, brakonyerlik, elektrik naqillərində quşların məhvi, kənd təsərrüfatı kimyası ilə zəhərlənməsidir.

Bizdə nə vaxt müşahidə olunur. Azərbaycanda yaz köçməsi mart ayında, payız köçməsi isə sentyabrda baş verir. Əvvəllər 100-200 quş olan dəstələrlə qışlayırdı. Hal-hazırda Şirvan Milli Parkında (qruplarda 5-10 fərd), Samux ərazisində, sentyabr və oktyabrda 20-dən 100-ə kimi fərd olan dəstələrlə Kür Dilini (Qızılağac qoruğu) ötüb keçərkən qeydə alınblar.

BOZ DURNA (GRUS QURUS)

Əlamətləri. İri quşdur, boyu 125 sm-ə yaxın və çəkisi 4-5,5 kq-dır. Ümumi rəngi bozdur, qanadlarının ucu isə qaradır. Başında seyrək sərt tükəbənzər lələklərlə örtülü çılpəq qırmızı dəri hissəsi var.

Çoxalması və qidalanması. Boz durna əsasən bataqlıq və subasar ərazilərə üstünlük verir. Onu özünəməxsus səsinə («kurlı- kurlı- kurlı») görə asan tanımaq olar. Avropanın bir çox ölkəsində yuvalayır. Bitki yeminə üstünlük verir, lakin böcək, gəmirici və ilanlarla da qidalanırlar.

Təhlükələr. Ən əsası antropogen amildir. Bu ilk növbədə brakonyerlik, həmçinin təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində durnaların məskunlaşma arealının daralmasıdır.

Bizdə nə vaxt müşahidə olunur. Payız köçü sentyabrdan oktyabra kimi davam edir. Yaz köçü Lənkərandə martın 16-19, Arazın orta axınında fevralın 24-dən aprelin 6-a kimi qeydə alınmışdır. Böyük Qafqaz sıra dağları üzərində 4000 m yüksəklikdə müşahidə edilmişdir. Əgər əvvəllər boz durna 10-50 bəzən isə 400 fərdlik dəstələrlə müşahidə olunurdusa, indi isə köçdə və qışlamada tək-tək və onlarla fərd qeydə alınır, (Ağgöl, Qanıx-Əyriçay vadisi, Candar gölü ətrafı, Şirvan Milli Parkı, Naxçıvan, Qızılağac qoruğu və s.).